

შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს თანამედროვე მდგომარეობა და სტარატეგიული მნიშვნელობა

ირმა მაკალათია

ელ-ფოსტა: irma.makalatia@ens.tsu.edu.ge

გეოგრაფიის დეპარტამენტი, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ი. ჭავჭავაძის გამზირი 3, თბილისი, 0179, საქართველო

შავი ზღვა საქართველოსთვის მნიშვნელოვანი სოციალურ-ეკონომიკურ რესურსს წარმოადგენს, რომელიც ევროპას-აზიას სახმელეთო და საზღვაო ტრანსპორტით, ე.წ. „შუა დერეფნით“ აკავშირებს. ტვირთბრუნვის ზრდის ფონზე, აუცილებელი გახდა ახალი „ანაკლის ღრმაწყლოვანი“, 100 მილიონიანი ტვირთბრუნვის პორტის მშენებლობა, რომელიც ერთი ფანჯრის პრინციპით მოემსახურება ტვირთების გადამუშავებას და მომხმარებლებისთვის ტრანსპორტირებას. ამავდროულად, გაიზარდა მრავალფუნქციური მაღალსართულიანი შენობების მშენებლობა, კომერციული და დასასვენებელი სივრცეებით. ნაშრომში განხილულია ორი ნახევარკუნძულისა და „ამბასადორი ბათუმი აილენდის“ [84 ჰა] ხელოვნური კუნძულის შექმნის დადებითი და უარყოფითი შედეგები, დამოუკიდებელი კანალიზაციის სისტემის მოწყობის გარეშე. ასევე არაბული კომპანია „Eagle Hills“-ის მიერ გონიოს დასახლების ტერიტორიაზე [260 ჰა] გადაჭიმული სამშენებლო პროექტის მიზანშეწონილობა, რომელიც დაგეგმილია ყოფილ რუსეთის სამხედრო საწვრთნელ პოლიგონსა და ჭოროხის დელტის „ზურმუხტის ქსელის“ დაცულ ტერიტორიის (CHOROKHI DELTA GE0000054) შორის. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ჭოროხის დელტა იშვიათი სახეობების გადამფრენი ფრინველების რაოდენობით მსოფლიოში მესამე ადგილზეა მექსიკისა და ისრაელის შემდეგ და ამ პროექტის განხორციელებამ, შეიძლება მნიშვნელოვანი საფრთხე შეუქმნას ეკოსისტემას. კვლევაში წარმოდგენილია ტალღების გაძლიერება შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე, განსაკუთრებით ბოლო 4 წლის განმავლობაში და მოსალოდნელი გარე საფრთხეები, რომლებიც გამოწვეულია ზღვაში (თურქეთის რესპუბლიკა) 1100 მეტრის სიღრმეზე ხუთი ხელოვნური კუნძულის მიმდინარე მშენებლობით (<https://bit.ly/3LOUMs2>), რომელთაგან ერთ-ერთი საზღვრიდან დაახლოებით 70 კმ-ში მდებარეობს, რაც გამოიწვევს ზღვის დონის მოკლევადიან აწევას და ჩვენი სანაპირო ზოლის დამატებით ეროზიას. დღეს ჩვენს წინაშე არსებული ყველაზე აქტუალური პრობლემა გლობალური კლიმატის ცვლილებაა, რაც იწვევს ზღვის დონის მუდმივ აწევას, ტალღის დაცემის სიღრმის გადაადგილებას, მის მოძრაობას ხმელეთისკენ და პლაჟების შევიწროებას. ამ ნეგატიური ეფექტების შესამცირებლად აუცილებელია წყალქვეშა დახრილობის კუთხის შემცირება, რაც შესაძლებელია ტალღის ტრანსფორმაციის ზონის ხელოვნურად გაზრდით. ორგანიზაცია „საქნაპირდაცვა“ წლების განმავლობაში უმკლავდებოდა ამ გამოწვევას სანაპირო ზოლის მყარი მასალების გამაგრებით. შედეგად, მოხერხდა შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპირო 120 ჰექტარით გაფართოვება, რაც მსოფლიოში პირველი შემთხვევა იყო. სამწუხაროდ, 1998 წელს „საქნაპირდაცვის“ პროგრამის შეწყვეტის შემდეგ, ეს პრობლემები კვლავ წამოიჭრა, აჟამად ნაპირდაცვის ინოვაციური მეთოდების გამოყენებით, შესაძლებელია სანაპიროს მოწყვლადი უბნების ხელოვნური კვება და მათი აღდგენა გეო-ტუბების საშუალებით.